

EVALUATION OF THE THESIS BASED ON CRITICAL THINKING SKILL IN TERMS OF CRITICAL WRITING CRITERIA¹

(ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİSİNE YÖNELİK YAPILAN TEZLERİN ELEŞTİREL
YAZMA ÖLÇÜTLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ)

Ayşegül KARABAY¹

ABSTRACT

The main aim of the study is to consider the critical thinking skill as variance in Turkey and to examine the thesis registered to the data base of the Council of Higher Education. Descriptive qualified survey method depending on the examining the documents has been used in this study. 66 thesis samples will be discussed in terms of critical writing criteria in this study. Critical writing rubric has been used as data collection data. Descriptive statistics and one-way ANOVA analysis have been used on the quantitative data. The samples are between 2001-2013 and survey model has been applied to the half of them. The results are that the points of the thesis registered to the data base of the Council of Higher Education are higher than the intermediate.

Keywords: Critical thinking, critical writing, academic writing

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı, Türkiye' de eleştirel düşünme becerisini değişken olarak ele alan ve YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanına kayıtlı tez çalışmalarının tartışma bölümünü, eleştirel yazma ölçütleri açısından değerlendirmektir. Araştırmada doküman incelemesine dayanan betimsel nitelikli tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada eleştirel düşünme ile ilgili yapılan çalışmaların 66'sı örnekleme alınmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen "Eleştirel Yazmayı Puanlama Rehberi" kullanılmıştır. Nicel veriler üzerinde betimsel istatistik ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Örnekleme alınan tezler 2001-2013 yıllarında yapılmıştır ve bu tezlerin yarısı (34 tez) tarama modelindedir. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanına kayıtlı bu tezlerin tartışma bölümüne ilişkin sonuçlara bakıldığında ise; eleştirel düşünme ile ilgili yapılan bu tezlerin eleştirel yazma puanlarının orta düzeyin biraz daha üstünde olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Eleştirel düşünme, eleştirel yazma, akademik yazma

¹ Bu çalışma Çukurova Üniversitesi BAP Birimi tarafından desteklenmiştir.

² Dr., Çukurova University, Faculty of Education, akarabay@cu.edu.tr

SUMMARY

Introduction

According to Olson (1984), during the process of text writing, writers must notice what they know about the subject, transform the knowledge s/he creates into the inner voice and image by reviewing it, organize the main ideas in logical sequence, find specific supports for the main ideas, determine the important points by handling the subject entirely, constitute the structural roof, put this intellectual network on paper and must get in contact with the preliminary information to develop the subject. Academic writing, on the other hand, is a kind of text in which thoughts have been logically structured, justified and based on a scientific foundation (Bayat, 2014). The academic text is generally used to compare two views, to discuss a solution, to introduce a project, to collect and summarize the knowledge, to report a research or an experiment (Boardman & Frydenberg, 2002). In this context, research reports, dissertations and articles are the examples of academic writing (Gillet, Hammond & Martala, 2009).

Critical thinking is defined as “the ability to analyze facts, generate and organize ideas, defend opinions, make comparisons, draw inferences, evaluate arguments and solve problems” (Chance, 1986, p.6). In other words, the critical thinking is a way of thinking in which all kinds of prejudices, assumptions and information presented are tested and assessed, different aspects and results of information are discussed and which aims at reaching a decision at the end (Argüden, 2007). Those who think critically judge an idea or thought through reliable evidences, they do this by establishing logical relationships between statements or by using the data as a reliable evidence or by establishing logical contact with the source (Karabay, 2013).

In the academic writings, there is the thesis statement at the end of the introduction paragraph, the development paragraphs, on the other hand, begin with the topic sentence and in the following sentences of the paragraph, what they want to give in this topic sentence and with what they associate it is stated in detail. The thesis statement at the end of the introduction paragraph is referred through the topic sentences at the beginning of the development paragraphs, and in conclusion paragraph, connection of the things stated with the thesis is finalized with a general conclusion by referring the thesis statement in the introduction paragraph and topic sentences in the development paragraphs again (Bailey, 2003; Bayat, 2014; Zemach & Rumisek, 2005). Critical writing has a certain structure, too. Shiokawa (1997) suggests the five-paragraph trial scheme model before starting the critical writing. According to this model, the statement of the thesis asserted takes place in the first paragraph; arguments about the assertions are stated and explained with examples in the second and third paragraphs; opposing views and arguments are presented in the fourth paragraph; and conclusion statement takes place in the fifth paragraph. Briefly, the critical writer forms a context to assert the assumptions and discussions and comes to a conclusion through this context (Kurland, 2000).

Wallace and Wray (2008, p.12-13) stated that while writing a text in a critical way, it is necessary to pay attention to state the main assumptions clearly, to

support the assumption with proper evidences in order to persuade the critical readers, to avoid from making contentful generalization, to define and use the keywords used in the report consistently, to include everything about the subject by avoiding from using irrelevant terms, and to give place to the sources that s/he refers to in the text in the references.

When the text structure of the discussion section of the thesis which is an example of academic writing is examined, it is observed that it comprises the results received from the research findings, limitation of the method, explanations made through the examples about the results from the literature, studies that support or reject these results and assessments about why they support or reject them. According to Peat, Elliott, Baur and Keena (2002), the first paragraph of the discussion section comprises a brief explanation regarding the important findings obtained from the research and the reason for their importance, the second paragraph deals with the strengths and weaknesses of the method or research design, in the third and next to last paragraph they deal with the explanation and discussion of the research results through the supports and rebuttals, in the last paragraph, on the other hand, there is the summary of the results obtained from the findings of this study, the effect of the results reached in the study on the existing ideas and applications and it is composed of guidance for the future. In this context, the primary aim of the research is to assess the discussion sections of the thesis studies which deal with the skill of critical thinking as a variable and which are saved in the database of the National Thesis Center of Higher Education Institution from the aspect of critical writing criteria.

Method

Descriptive survey method based on the document analysis has been used in this research. This method is a research approach which aims to reveal a past or an existing situation as it exists (Karasar, 2004). The document analysis involves the analysis of the written materials include information about the fact or facts targeted (Yıldırım & Şimşek, 2005). It has been observed that there are 182 postgraduate and doctoral thesis about the critical thinking saved in the National Thesis Center of Higher Education Institution and that only 143 of them can be reached over the internet as pdf file. The sections in these thesis have been examined and 66 of them have been taken as sample. 49 of the sample thesis are postgraduate and 17 of them are doctoral thesis. In this research, an analytic rubric of critical writing component developed by the researcher has been used as the data collection tool. Descriptive and one-way ANOVA analysis has been made on the quantitative data.

Findings

According to the research findings of the thesis, it can be said that critical writing points are a bit higher than the medium level. It can be said for this result that the critical writing levels of the thesis regarding the critical thinking skill are partly sufficient. It has been determined that according to the results of one-way variance analysis of the elements of critical writing, the mean score of the “claim”,

“data”, “backing” of the sample thesis is higher than the others; on the other hand, the mean score regarding “rebuttal” and “conclusion” is lower. One-way ANOVA analysis has been made to determine whether the difference between the mean scores and it has been revealed that there is a statistically meaningful difference between the score thesis get according to the critical writing elements.

Discussion and Conclusion

In the study, critical writing scores of the thesis are higher than the mean score and the sufficiency of the thesis which are written on the skill of critical thinking and are the example of academic writing and so it can be concluded that these two variables support each other or in other words that there is a relationship between them. Bayat (2014), in his study, states that there is a meaningful relationship between the critical thinking level and critical writing success. On the other hand, Green and Klug (1990), in their studies, have determined that critical thinking and writing success are transferable skills and they support each other. McKinley (2013) in his study has stated that the critical thinking improves the academic writing. As the academic writing enables the writer to define a problem, to apply and assess the information, to grasp the concepts, to analyze the situations or texts, to synthesize the thoughts (Jablonski, 2004), it is an effective tool in improving the thinking skill when the writing is correctly planned (Green & Klug, 1990). Kazancı (1989) gathers the critical thinking under the processes of detecting the problem, testing hypothesis, inference and judgment. Moreover academic writing is a way of explicit, clear, effective and creative scientific writing which is prepared in direction of scientific methods and ethical values (Coşan-Yılmaz & Emiroğlu, 2005). In this context, it is possible to say that the critical thinking occurs in the similar processes with the academic writing.

Another result of this research is that the scores that these thesis get from the critical writing guidance differ from the critical writing elements (data, claim, warrant, backing, rebuttal and conclusion) statistically. It has been observed that “conclusion” and “rebuttal” scores of the critical writing are lower than the others, whereas the scores of “claim”, “data”, and “backing” scores are higher. Yang and Allison (2003) have stated in their studies that the interpretation of the results is dominant in the discussion section and that communicatively this section is the one in which the results are evaluated. Consequently, it can be stated that the discussion sections of the thesis are appropriate for the critical writing.

GİRİŞ

Olson (1984, s.31)'a göre metin yazma sürecinde yazarlar, konu hakkında ne bildiğinin farkına varmak, yarattığı bilgiyi gözden geçirerek içsel sese ve görüntüye çevirmek, ana fikirleri mantıksal sıra ile organize etmek, ana fikirler için özel destekler bulmak, bütünü ele alarak önemli noktaları saptamak, yapısal çatıyı kurmak, bu düşünsel ağı kağıda dökmek ve ürünü geliştirmek için ön bilgileriyle bağlantı kurmak zorundadır. Akademik yazma da, düşüncelerin mantıksal olarak yapılandırıldığı, gerekçelendirildiği ve bilimsel temellere dayandırıldığı metin türüdür (Bayat, 2014). Akademik yazı genellikle iki görüşü karşılaştırmada, bir çözümü tartışmada, bir projeyi tanıtmada, bilgiyi derleyip, özetlemede, bir araştırma ya da deneyi raporlaştırmada kullanılır (Boardman & Frydenberg, 2002). Bu bağlamda araştırma raporları, tezler ve makaleler akademik yazı türlerinin örnekleridir (Gillet, Hammond & Martala, 2009). Eleştirel düşünme ise “doğruları analiz etme, fikir üretme ve organize etme, görüşleri savunabilme, karşılaştırmalar yapabilme, çıkarsamalar yapabilme, tartışmaları değerlendirme ve problem çözme becerileri” şeklinde tanımlanmaktadır (Chance, 1986, s.6). Başka bir ifadeyle, eleştirel düşünme önyargıların, varsayımların, sunulan her türlü bilginin sınıandığı ve değerlendirildiği; farklı yönlerinin ve sonuçlarının tartışıldığı ve sonunda bir karara varmayı hedefleyen bir düşünce biçimidir (Argüden, 2007). Bunu yapmak ise, ifadeler ya da veriler üzerinde mantıksal ilişkileri incelemeyi gerektirir. Özet olarak, eleştirel düşünenler bir fikri ya da düşünceyi güvenilir kanıtlarla yargılar, bunu ifadeler arasındaki mantıksal ilişkiler kurarak veya veriyi güvenilir bir kanıt olarak kullanarak ya da kaynakla mantıksal ilişkiler kurarak yaparlar (Karabay, 2013).

Demirezen (1994, s. 39)'e göre akademik bir metni yazma işlemi, eleştirel düşünmenin gereksinimi olarak kabul edilen analiz ve sentezi içerdiğinden iki kat zihinsel aktivite gerektirir. Analiz taslak çıkarma işlemi, sentez de yazma işlemidir. Öyleyse, eleştirel yazardan beklenen, yazmadan önce düşüncelerini analiz ederek bir plan yapması ve daha sonra anlamsal fikirler bütününe sentezleyerek, yazıya dökmesidir. Eleştirel düşünen yazarın yazmayı bitirdikten sonra ise yazısının açıklık, bütünlük ve organizasyonu açısından değerlendirmesi beklenir.

Eleştirel düşünen yazarın aynı zamanda metni nasıl oluşturacağını yani metnin yapısını bilmesi gerekir. Gerek akademik gerekse eleştirel yazma için de yazılacak metnin belli bir yapısı vardır ve yazardan buna uygun şekilde metni yapılandırması beklenir. Akademik türdeki yazılarda, giriş paragrafının sonunda tez cümlesi yer alır, gelişme paragrafları ise konu cümlesiyle başlar ve paragrafın devamındaki cümlelerde bu konu cümlesinde verilmek istenenlerin neler olduğu, nelerle ilişkilendirildiği daha da ayrıntılı olarak ifade edilir. Giriş paragrafının sonundaki tez cümlesine, gelişme paragraflarının başlarında bulunan konu cümleleriyle gönderme yapılır, sonuç paragrafında ise giriş paragrafındaki tez cümlesine ve gelişme paragraflarındaki konu cümlelerine tekrar göndermeler yapılarak anlatılanların tezle ilişkisi genel bir sonuca bağlanır (Bailey, 2003; Bayat, 2014; Zemach & Rumisek, 2005). Eleştirel yazmanın da belli bir yapısı vardır.

Shiokawa (1997) eleştirel yazmaya başlamadan önce beş paragraflık deneme şeması modeli önermektedir. Bu modele göre birinci paragrafta öne sürülen tezin ifadesi yer alır; ikinci ve üçüncü paragraflarda öne sürülen iddialarla ilgili argümanlar, örneklerle verilir ve açıklanır; dördüncü paragrafta karşıt görüşler ve karşı argümanlar sunulur; beşinci paragrafta ise sonuç ifadesi yer alır. Kısaca eleştirel yazar kanıtları, varsayımları ve tartışmaları ileri sürmek için bir içerik oluşturur ve bu içerikten bir sonuca varır (Kurland, 2000).

Özetle, eleştirel yazar içerik oluşturup, varsayımlarda bulunup, kanıtlar ve tartışmalar sunarak görüşünü savunur ve sonuca varır. Wallace ve Wray (2008, s.12-13) bir metni eleştirel bir şekilde yazarken; ana iddiaları net bir şekilde ifade etmeye, eleştirel okuyucuları ikna etmek için uygun kanıtlarla iddiaları desteklemeye, genellemeleri geniş içerikli yapmaktan kaçınmaya, raporda kullanacak anahtar terimleri tanımlama ve tutarlı bir şekilde kullanmaya, raporda ilgisiz ve konu dışı sözlerden kaçınarak, konu ile ilgili her şeye yer vermeye, metin içinde atıfta bulunduğu kaynaklara kaynakçada yer vermeye dikkat edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Bayat (2014) yaptığı araştırmada, eleştirel düşünme düzeyi ile akademik yazma başarısı arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulmuştur. Green ve Klug (1990), tartışmanın eleştirel düşünmeye ve yazmaya etkisini saptamak amacıyla yaptıkları çalışmada eleştirel düşünme ve yazma başarısının birbirini desteklediğini, bunların aktarılabilir beceriler olduğunu belirlemişlerdir. Bu bağlamda eleştirel düşünme ile eleştirel yazmanın aynı şekilde, eleştirel yazma ile de akademik yazmanın ilişkili olduğu söylenebilir. Eleştirel düşünen kişilerin bir metni eleştirel bir gözle okuma ve yazmadaki farkındalığının daha fazla olması beklendiğinden bu çalışmada eleştirel düşünme üzerine yapılan tezler ele alınmıştır. Ayrıca yukarıdaki açıklamalara bağlı olarak akademik yazma örneklerinden olan tezlerin aynı zamanda eleştirel yazma ölçütlerine de uygun hazırlanması gerektiğinden bu çalışmada eleştirel yazma ölçütleri açısından değerlendirmek üzere tezler seçilmiştir.

Akademik yazmanın örneği olan tezlerin tartışma bölümünün metin yapısı incelendiğinde ise bu bölümde araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara, yöntemin sınırlılıklarına, bu sonuçlarla ilgili literatürden örnekler verilerek açıklamalara, bu sonuçları destekleyen veya reddeden çalışmalara ve neden destekleyip desteklemediğinin değerlendirilmesinden oluştuğu görülmüştür. Peat, Elliott, Baur ve Keena (2002)'a göre tartışma bölümünün birinci paragrafı araştırmadan elde edilen önemli bulguların ve bu bulguların neden önemli olduğuna yönelik kısa bir açıklamayı içerirken, ikinci paragrafında yöntemin ya da araştırma deseninin güçlü ve zayıf yönleri ele alınır, üçüncü ve sondan bir önceki paragraflara kadar var olan literatürdeki destekler ya da reddediciyle araştırma sonuçlarının açıklanması ve tartışılması yer alır, son paragrafta ise bu çalışmanın bulgularından elde edilen sonuçların özeti yapılır, çalışmadan elde edilen sonuçların var olan düşünce ve uygulamalara olan etkisi açıklanır ve gelecek için yönlendirmelerden oluşur. Bu bağlamda tartışma bölümünün eleştirel yazmanın özelliklerini içermesi gerektiği görülmüş ve bu nedenle çalışmada tezlerin tartışma bölümü eleştirel

yazma açısından değerlendirilmiştir. Yurt içinde yapılan araştırmalara genel olarak bakıldığında ise, eleştirel düşünme ve eleştirel yazma değişkenlerini bir biriyle ilişkilendirilip bilimsel çalışmaların bu değişkenler açısından değerlendirildiği herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda eleştirel yazma ölçütleri açısından oluşturulması gereken yani eleştirel yazma örneği olan tezleri değerlendirerek literatüre katkı sağlanabileceği düşünülmüştür.

Bu gerekçeler doğrultusunda araştırmamızın temel amacı, Türkiye' de eleştirel düşünme becerisini değişken olarak ele alan ve YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanına kayıtlı tez çalışmalarının tartışma bölümlerini, eleştirel yazma ölçütleri açısından değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

• YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanına kayıtlı eleştirel düşünme becerisine yönelik yapılan tez çalışmalarının tartışma bölümlerinin eleştirel yazma ölçütlerine göre durumu nasıldır?

• YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanına kayıtlı eleştirel düşünme becerisine yönelik yapılan tez çalışmalarının tartışma bölümlerinin eleştirel yazmayı puanlama rehberinden aldıkları puanlar eleştirel yazma elementlerine (veri, iddia, garanti, destek, reddedici ve sonuç) göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu araştırmada doküman incelemesine dayanan betimsel nitelikli tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu model, geçmişte veya hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2004, s.77). Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2005). Bu amaç doğrultusunda araştırmacı tarafından ülkemizde eleştirel düşünme değişkeninin ele alındığı tezlerin tartışma bölümlerini eleştirel yazma değişkeni açısından incelenmiştir.

Örnekleme

Türkiye'de eleştirel düşünme ile ilgili yapılan araştırmaların eleştirel yazma ölçütleri açısından değerlendirmesini yapmak için yüksek lisans ve doktora tez çalışmaları incelendiğinde, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanına kayıtlı 182 çalışma olduğu belirlenmiştir. 1999-2013 yılları arasında yayınlanan bu tezlerin sadece 143'üne internet ortamında pdf dosyası olarak ulaşılabilmektedir. Bu tezler daha sonra bilgisayar ortamına kaydedilmiş ve içindeki bölümler incelenmiş ve 66 tez örnekleme alınmıştır. Örnekleme alınan tezlerin 49'u yüksek lisans, 17'si doktora tezidir. Bu tezlerin 32'si Sosyal Bilimler, 21'i Eğitim Bilimleri, dokuzu Sağlık Bilimleri ve dördü ise Fen Bilimleri Enstitüsünde yapılmıştır. İncelenen tezlerin 17'si 2011, 13'ü 2009, 12'si 2010, sekizi 2012, beşi 2007, dörder tez 2008 ve 2006, birer tez ise 2001, 2005 ve 2013 yılında yapılmıştır. Örnekleme alınan tezlerin 33'nün tarama modelinde, 22' sinin ise deneysel ya da yarı deneysel modelde

yapılmıştır. Örnekleme alınan tezlerin araştırma modellerine göre dağılımı Tablo 1' de görülmektedir. Örnekleme alınan tezler Ek 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Tezlerin Araştırma Modellerine Göre Dağılımı

Araştırma modeli*	f	%
İlişkisel tarama	18	27.27
Deneysel	17	25.76
Genel tarama	15	22.73
Karma (Hem nicel hem de nitel)	7	10.6
Yarı deneysel	5	7.58
Nitel	3	4.55
Durum çalışması	1	1.51
Toplam	66	100

* Bu çalışmada ifade edilen araştırma modeli, tezlerin “yöntem” bölümündeki “araştırma modeli/ deseni” başlığını ifade etmektedir. Sınıflama yapılırken, bu başlık altında yazarlar tarafından belirtilen araştırma yöntemi/ türü esas alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Popham (1997) performans dayanaklı durum belirlemenin, kritik bölümünü oluşturan dereceli puanlama anahtarını yazılı metinlerini değerlendirilmesinde bir çeşit puanlama ölçüsü olduğunu belirtmektedir. Bu çalışmada da tezlerin tartışma bölümünün eleştirel yazma düzeylerini belirlemek amacıyla analitik nitelikte bir puanlama rehberi kullanılmıştır. Kullanılan bu eleştirel yazmayı puanlama rehberi, araştırmanın amaçlarına uygun olarak yapılan literatür taraması sonucu elde edilen benzer ölçeklerden (Aldağ, 2006; Tiryaki, 2011; Toulmin, Rieke & Janik, 1984) yararlanılarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Tartışmacı metnin iskeletini oluşturan altı ana elementin (veri, iddia, garanti, destek, reddedici ve sonuç) özellikleri Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri ve Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dallarında görev yapan iki alan uzmanının görüşüne sunulmuş ve gerekli düzeltmeler yapılarak son biçimi verilmiş, bu elementlerin özellikleri kodlanmıştır. Her bir ana elementten (veri, idda, garanti, destek, reddedici ve sonuç) tanımlanan özelliklere göre 0, 2, 4 ve 6 puanları alınmaktadır. Bu nedenle eleştirel yazmayı puanlama rehberinden alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan ise 36' dır. Örnek olarak eleştirel yazmayı puanlama rehberindeki sonuç elementinin puanlaması aşağıda yer almaktadır.

Örnek:

	Çok İyi (6)	İyi (4)	Orta (2)	Yetersiz (0)
Sonuç	Metin savunusuna gerekçelendirilmiş vargılarla gönderimde bulunan bir sonuç bölümü yazılmış.	Metin savunusuna gerekçelendirilmiş vargılarla gönderimde bulunan bir sonuç bölümü yazılmış. Ancak bu sonucun veri, iddia ile ilişkisi güçlü değil.	Metin savunusuna gerekçelendirilmiş vargılarla gönderimde bulunamayan bir sonuç bölümü yazılmış. Sonuç veri, iddia ve karşı iddia ile ilişkisi son derece zayıf.	Metnin savunusu herhangi bir sonuca bağlanmamış, sonuç bölümü yazılmış.

Verilerin Analizi

Araştırmada nicel veriler üzerinde betimsel ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış, analizlerde anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın birinci sorusu “YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanına kayıtlı eleştirel düşünme becerisine yönelik yapılan tez çalışmalarının tartışma bölümlerinin eleştirel yazma ölçütlerine göre durumu nasıldır?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu araştırma sorusuna ait bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Tezlerin Eleştirel Yazmaya İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri

	N	\bar{X}	S
Eleştirel yazma toplam puanı	66	24.79	5.7

Tablo 2 incelendiğinde, örnekleme alınan tezlerin eleştirel yazma toplam puanlarının aritmetik ortalamalarının 24.79 ve standart sapmanın ise 5.7 olduğu görülmektedir. Tezlerin eleştirel yazma puanlarının orta düzeyin biraz daha üstünde olduğu söylenebilir. Bu sonuç da eleştirel düşünme becerisine yönelik yapılan tezlerin eleştirel yazma düzeylerinin kısmen yeterli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın ikinci sorusu “YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanına kayıtlı eleştirel düşünme becerisine yönelik yapılan tez çalışmalarının tartışma bölümlerinin eleştirel yazmayı puanlama rehberinden aldıkları puanlar eleştirel yazma elementlerine (veri, iddia, garanti, destek, reddedici ve sonuç) göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu araştırma sorusuna ait bulgular Tablo 3 ve 4’te sunulmuştur. Örnekleme alınan tezlerin, eleştirel yazmanın elementlerine ilişkin puanlarının aritmetik ortalaması ve standart sapmaları Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Eleştirel Yazmanın Elementlerine İlişkin Puanların Betimsel İstatistikleri

Eleştirel Yazmanın Elementleri	N	\bar{X}	S
İddia (İ)	66	5.64	.85
Veri (V)	66	5.39	1.21
Destek (D)	66	5.27	1.3
Garanti (G)	66	4.24	1.29
Reddedici (R)	66	2.24	1.59
Sonuç (S)	66	2.06	1.89

Tablo 3'e bakıldığında, eleştirel yazmanın elementlerinden olan “iddia”, “veri”, “destek” puanlarına ilişkin ortalamaların diğerlerinden daha yüksek, “reddedici” ve “sonuca” ilişkin ortalama puanlarının ise daha düşük olduğu görülmektedir. Eleştirel yazmanın elementlerine ait puanların farklılık gösterip göstermediğini test etmek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Örneklemeye alınan tezlerin, eleştirel yazmanın elementlerine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Eleştirel Yazmanın Elementlerine İlişkin Puanların ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	859.960	5	171.992	88.712	.000	İ-G, İ-R, İ-S, V-G, V-R, V-S, D-G, D-R, D-S, G-R, G-S
Gruplariçi	756.121	390	1.939			
Toplam	1616.081	395				

Tablo 4'te görüldüğü gibi, tek yönlü varyans analizi sonuçları, tezlerin eleştirel yazma elementlerine göre aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir [F (5-390)=88.712; p<.01].

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Türkiye' de eleştirel düşünme becerisini değişken olarak ele alan tez çalışmalarının tartışma bölümleri eleştirel yazma ölçütleri açısından incelenmiştir. Çalışmada, tezlerin eleştirel yazma puanlarına ilişkin elde edilen sonuçlara bakıldığında eleştirel düşünme ile ilgili yapılan bu tezlerin eleştirel yazma puanlarının orta düzeyin biraz daha üstünde olduğu saptanmıştır. Bu sonuç da eleştirel düşünme becerisine yönelik yapılan tezlerin tartışma bölümlerinin eleştirel

yazma düzeylerinin kısmen yeterli olduğu şeklinde yorumlanabilir. Eleştirel düşünme becerisi üzerine yapılan ve akademik yazma örneği olan tezlerin eleştirel yazma açısından yeterli olması bu iki değişkenin birbirini desteklediğine ya da başka bir ifadeyle bu iki değişkenin arasında bir ilişki olduğuna dayanabilir. Bayat (2014) yaptığı araştırmada, eleştirel düşünme düzeyi ile akademik yazma başarısı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemiştir. Green ve Klug (1990) ise yaptıkları çalışmada, eleştirel düşünme ve yazma başarısının aktarılabilir beceriler olduğunu ve birbirini desteklediğini saptamışlardır. McKinley (2013) de yaptığı çalışmada eleştirel düşünmenin akademik yazmayı geliştirdiğini belirlemiştir. Akademik yazma bir sorunu tanımlamaya, bilgileri uygulamaya ve değerlendirmeye, kavramları anlamaya, durumları ya da metinleri çözümlenmeye, düşünceleri sentezlemeye olanak sağladığından (Jablonski, 2004) yazma doğru planlandığında eleştirel düşünme becerisini geliştirmede etkili bir araçtır (Green & Klug, 1990). Bu bağlamda bu iki değişkenin birbirlerini etkilediği söylenebilir.

Eleştirel düşünme ile ilgili yapılan tezlerin eleştirel yazma puanlarının orta düzeyin biraz daha üstünde olması, eleştirel düşünme süreci ile akademik yazma sürecinin birbirleriyle örtüşmesinden de kaynaklanıyor olabilir. Kazancı (1989) eleştirel düşünmenin sorunun tanımlanması, denence kurma, denenceyi test etme, çıkarsama ve yargı süreçleri altında toplar. Akademik yazma ise bilimsel niteliği olan, bilimsel yöntem ve etik ilkeler doğrultusunda hazırlanan ve bilimsel süreçte açık, anlaşılır, etkili ve yaratıcı yazmadır (Coşan-Yılmaz & Emiroğlu, 2005). Bu bağlamda eleştirel düşünmenin akademik yazma ile benzer süreçler içinde gerçekleştiği söylenebilir.

YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanına kayıtlı tezlerin tartışma bölümleri değerlendirilerek eleştirel yazma puanları elde edilen bu araştırmanın bir diğer sonucu ise, bu tezlerin eleştirel yazma rehberinden elde ettikleri puanların eleştirel yazma elementlerine (veri, iddia, garanti, destek, reddedici ve sonuç) göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığıdır. Eleştirel yazmayı puanlama rehberinden elde edilen “sonuç” ve “reddedici” puanlarının diğerlerinden daha düşükken “iddia”, “veri” ve “destek” puanlarının ise diğerlerinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tezlerdeki tartışma bölümlerinin eleştirel yazmanın altı ana elementini (veri, iddia, garanti, destek, reddedici ve sonuç) de içermesi gerekmektedir. Tartışma bölümü araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara, yöntemin sınırlılıklarına, bu sonuçlarla ilgili literatürden örnekler verilerek açıklamalara, bu sonuçları destekleyen veya reddeden çalışmalara ve neden destekleyip desteklemediğinin değerlendirilmesinden oluşur. Bu bağlamda incelenen tezlerde yazarın genellemeyi ifade ederken konu ilgili yeterli sayıda ve birbiriyle tutarlı iddialar kullanmış olduğu, iddiaları ifade edilirken de cümleler arasında bağlantı kurulup gerektiği kadar ayrıntı verdiği söylenebilir. İddiaları desteklemek üzere güvenilirliği yüksek, birbirleriyle ve bağlı oldukları iddialarla tutarlı verileri açık olarak ifade ettiği söylenebilir. Ancak incelenen tezlerde bir kısım reddediciden söz edildiği ve metnin savunusuna gerekçelendirilmiş vargılarla gönderimde bulunamayan bir sonuç bölümü yazıldığı, sonucun veri, iddia ve karşı iddia ile ilişkisinin zayıf olduğu da

görülmüştür. Tezlerdeki reddedici puanının düşük olması araştırmacının öne sürdüğü iddiasını daha çok kanıtlama ve destekleme çabasından kaynaklanıyor olabilir. Çalışmasından elde ettiği sonuçlarla paralel olmayan sonuçların elde edildiği çalışmaların nedenselliğini açıklaması daha zor bir süreç olabilir. Bayat (2014) da yaptığı çalışmada eleştirel düşünmenin alt boyutları arasında akademik yazmayı en az karşıt görüşlerin değerlendirilmesi alt boyutunun desteklediğini belirlemiştir.

Yang ve Allison (2003)'un yaptıkları çalışmada tartışma bölümünde sonuçların yorumlanmasının çok baskın olduğunu, iletişimsel olarak bu bölümün sonuçların değerlendirildiği bir bölüm olduğunu belirtmişlerdir. Ancak bu çalışmada, sonuç puanının diğer elementlere göre düşük olduğu belirlenmiştir. Özetle tezlerde yazarların iddiada bulunma, bu iddiaları konu ile ilgili verileri sunarak ve ilişkilendirerek desteklediği ancak metinde kısmen reddedilerden bahsedildiği ve sonuçların vargılardan uzak ve zayıf kaldığı söylenebilir.

Sonuç olarak Türkiye’de eleştirel düşünme becerisini ele alarak yapılan akademik yazma örneği olan tezlerin tartışma bölümlerinin eleştirel yazma açısından uygun olduğu ifade edilebilir. Eleştirel yazma, eleştirel düşünme ve akademik yazma birbirini tamamlayıcı kavramlardır. Eleştirel düşünebilen bir kişi, bir metin yazarken içerik oluşturup, varsayımlarda bulunup, kanıtlar ve tartışmalar sunarak görüşünü savunur ve sonuca varır. Bu çalışmada örnekleme tezler alınmış ve eleştirel yazma rehberi kullanılarak nicel araştırma bakış açısıyla incelenmiştir. Bir diğer çalışmada, akademik yazma örneği olan makalelerin eleştirel yazma açısından uygunluğu ve nasıl oluşturulduğuna yönelik içerik analizi kullanılarak nitel bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Aldağ, H. (2006). Düşünme aracı olarak metinsel ve metinsel-grafiksel tartışma yazılımının tartışma becerilerinin geliştirilmesine etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Argüden, Y. (2007). Yönetim Kurullarında Eleştirel Düşünme. http://www.polater.com.tr/devam.php?sub_page=1&page=bilgiagaci&newpage=29 adresinden 06.06.2007 tarihinde erişilmiştir.
- Bailey, S. (2003). *Academic writing: A practical guide for students*. New York: RoutledgeFarmer.
- Bayat, N. (2014). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme düzeyleri ile akademik yazma başarıları arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 39 (173), 155-168.
- Boardman, C.A., & Frydenberg, J. (2002). *Writing to communicate*. New York: Longman.
- Chance, P. (1986). *Thinking in the classroom: A survey of programs*. New York: Teachers College, Columbia University.
- Coşan-Yılmaz, M. C., & Emiroğlu, O. N. (2005). Bilimsel makale nasıl yazılır? *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 1(2), 26-38

- Demirezen, M. (1994). *The essentials of composition and short essay writing*. İstanbul: Adım Yayınevi.
- Gillet, A., Hammond, A., & Martala, M. (2009). *Successful academic writing*. New York: Pearson Longman.
- Green, C.S., & Klug, H.G. (1990). Teaching critical thinking and writing through debates: An experimental evaluation. *Teaching Sociology*, 18(4), 462-471.
- Jablonski, J. (2004). Using writing in the critical thinking classroom. *Informal Logic*, 24(2), 17-35.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karabay, A. (2013). Eleştirel yazma eğitiminin Türkçe öğretmeni adaylarının yazma akademik başarılarına ve eleştirel yazma düzeylerine etkisi. *Turkish Studies*, 8(9), 1729-1743, Doi Number: 10.7827/TurkishStudies.5138
- Kazancı, O. (1989). *Eğitimde eleştirici düşünme ve öğretimi*. İstanbul: Kazancı Kitap AŞ.
- Kurland, D.(2000). Critical Reading V. Critical Thinking. www.criticalreading.com adresinden 19.01.2006 tarihinde erişilmiştir.
- McKinley, J. (2013). Displaying critical thinking in EFL academic writing: A discussion of Japanese to English contrastive rhetoric. *RELC Journal*, 44(2), 195-208.
- Olson, C.B. (1984). Fostering critical thinking skills through writing. *Educational Leadership*, 28-39.
- Peat, J., Elliott, E., Baur, L., & Keena, V. (2002). *Scientific writing easy when you know how*. BMJ Books, BMA House, Tavistock Square London.
- Popham, W.J. (1997). What's wrong- and what's right- with rubrics. *Educational Leadership*, 55, 72-75.
- Shiokawa, H. (1997). Teaching current english through critical writing. *Current English Studies*, 1997 (36), 73-83.
- Tiryaki, E. N. (2011). Üniversite öğrencilerinin tartışmacı metin yazma becerileri ile yazma kaygısı ve eleştirel düşünme becerileri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Toulmin, S., Rieke, R.D., & Janik, A. (1984). *An introduction to reasoning*. 2nd Ed. New York: Macmillan.
- Yang, R., & Allison, D. (2003). Research articles in applied linguistics: Moving from results to conclusions. *English for Specific Purposes*, 22, 365-385.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Wallace, M., & Wray, A. (2008). *Critical reading and writing for postgraduates*. London: Sage.
- Zemach, D.E., & Rumisek, L.A. (2005). *Academic writing: From paragraph to essay*. Oxford: MacMillan.

EK 1: Örnekleme Dahil Edilen Çalışmalar

- Alkaya, F. (2006). Eleştirel düşünme becerilerin temel alan fen bilgisi öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Altıntaş, E. (2009). Purdue modeline dayalı matematik etkinliği ile öğretimin üstün yetenekli öğrencilerin başarılarına ve eleştirel düşünme becerilerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Akar, Ü. (2007). Öğretmen adaylarının bilimsel süreç beceriler ve eleştirel düşünme beceri düzeyleri arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Akıllı, N. (2012). İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve yaratıcılık düzeylerinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Akınoğlu, O. (20001). Eleştirel düşünme becerilerini temel alan fen bilgisi öğretiminin öğrenme ürünlerine etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aksu, G. (2012). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin matematik dersi başarıları ile derse ilişkin tutumları, eleştirel düşünme eğilimleri ve mantıksal düşünme yetenekleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Aktaş, B. Ç. (2013). Ortaöğretimde uluslararası bakalorya programı ile ulusal programdaki anadil öğretimi derslerinin eleştirel düşünme becerileri açısından karşılaştırılması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Ankaralığıl, S. (2009). İlköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencilerinde medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünme üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Ay, Ş. (2005). Ortaöğretim öğrencilerinin eleştirel düşünme güçleri ve öğrencileri etkileyen eleştirel düşünme faktörleri (Düzce ili örneği). Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Aybek, B. (2006). Konu ve beceri temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ve düzeyine etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Aydede, M. N. (2009). Aktif öğrenme uygulamalarının öğrencilerin kendi kendine öğrenme ve eleştirel düşünme becerileri ile öz yeterlilik inançlarına ve erişimlerine etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Ayrancı, S. A. (2011). İlköğretim öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileriyle matematik başarıları arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Atay, S. (2010). Kavram haritaları ile oluşturulan bakım planlarının öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerine etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Balta, E. E. (2011). Waldmann modeli ile yapılan metin öğretiminin 8. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerilerine etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Baydar, S. (2012). Öğrenme stillerine göre lise öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Bayır, Ö. G. (2010). Sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Bodur, H. (2010). İlköğretim ikinci sınıf hayat bilgisi dersinde içerik temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Bozkurt, E. (2010). İlköğretim 5.sınıf fen ve teknoloji dersi "maddenin değişimi ve tanınması" ünitesinde gazetelerden yararlanılarak hazırlanan ders etkinliklerinin tutum, başarı ve eleştirel düşünme becerilerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Büyükarıslan, Z. (2011). İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metin etkinliklerinin eleştirel düşünme becerileriyle örtüşme düzeyi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Ceyhan, E. (2011). İlköğretim I. Kademe öğretmenlerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Coşkun, S. B. (2009). İlköğretim 8. sınıf matematik dersinin disiplinler arası yaklaşımla işlenmesinin öğrencilerin matematik başarıları ve eleştirel düşünme eğilimleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Demir, T. (2011). Ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin yetenek düzeyleri ve eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Demirhan, E. (2010). Beyin temelli öğrenme kuramına dayalı biyoloji öğretiminin akademik başarı, tutum, başarı, özyeterlilik algısı ve eleştirel düşünme eğilimi üzerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Deniz, E. (2009). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme beceri düzeyleri üzerine bir inceleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Dirimeşe, E. (2006). Hemşirelerin ve öğrenci hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

- Dolapçı, O. C. (2009). Öğretmenleri eleştirel düşünme konusunda bilgilendirmeye yönelik seminer çalışmasının değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yedi Tepe Üniversitesi, İstanbul.
- Durmuş, M. (2012). Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ekinci, Ö. (2009). Öğretmen adaylarının empatik ve eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Erkuş, B. (2011). Özel hastanelerde çalışan yönetici hemşirelerin ve hemşirelerin eleştirel düşünme düzeyi ve problem çözme becerileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Erzincanlı, S. (2010). Hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimleri ve problem çözme becerilerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Gelici, Ö. (2011). İşbirlikli öğrenme tekniklerinin ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin matematik dersi cebir öğrenme alanındaki başarı, tutum ve eleştirel düşünme becerilerine etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Gültepe, N. (2011). Bilimsel tartışma odaklı öğretimin lise öğrencilerinin bilimsel süreç ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesine etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- İbrahimoğlu, Z. (2010). 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde örnek olay kullanımının öğrencilerin akademik başarıya karşı tutum ve eleştirel düşünme becerileri üzerine etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- İleri, Ş. (2012). İlköğretim 4. ve 5. sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programının öğrencilerin bilimsel süreç ve eleştirel düşünme becerilerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Kahraman, T. (2008). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri ile öğrenci algılarına göre öğretmenlerin sınıf içi demokratik davranış düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kalelioğlu, F. (2011). Çevrimiçi tartışma yapısının öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile gerçek ve yansıyan eleştirel düşünme performanslarına etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kayagil, S. (2010). İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinde eleştirel düşünme becerilerinin matematik başarısını yordaması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Koç, C. (2007). Aktif öğrenmenin okuduğunu anlama, eleştirel düşünme ve sınıf içi etkileşim üzerindeki etkileri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

- Kurnaz, A. (2007). İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde beceri ve içerik temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri, erişimi ve tutumlarına etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Küçük, G. (2007). Aday öğretmenlerin eleştirel düşünme eğilimleri ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Obay, M. (2009). Problem çözme yoluyla eleştirel düşünme becerilerinin gelişim sürecinin incelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ova, N. Ö. (2011). Güzel sanatlar lisesi öğrencileri ile fen lisesi öğrencilerinin eleştirel düşünme ve üstbiliş eğilimlerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Özensoy, A. U. (2011). Eleştirel okumaya göre düzenlenmiş sosyal bilgiler dersinin eleştirel düşünme becerisine etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Özer, B. (2007). Öğrenci merkezli karma öğretim yönteminin öğretimde planlama değerlendirme dersinde akademik başarı ve eleştirel düşünmeye etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Öztürk, N. (2006). Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve eleştirel düşünmeyi etkileyen faktörler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Narin, N. (2009). İlköğretim ikinci kademe sosyal bilgiler öğretmenlerinin eleştirel düşünme becerilerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Saçlı, F. (2008). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği, antrenörlük ve rekreasyon programlarında öğrenim gören öğrencilerin eleştirel düşünme düzeylerinin saptanması ve karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Schreglmann, S. (2011). Konu temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğretmen adaylarının akademik başarı, eleştirel düşünme eğilimine ve düzeyine olan etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Söğüt, B.Ö. (2009). Öğrencilerin ve matematik öğretmenlerinin eleştirel düşünme becerilerini kazanmaya yönelik görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Şentürk, M. (2009). İlköğretim programlarının eleştirel düşünmeyi geliştirmesine ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi(Diyarbakır ili örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Tiryaki, E. N. (2011). Üniversite öğrencilerinin tartışmacı metin yazma becerileri ile yazma kaygısı ve eleştirel düşünme becerileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Tomaç, B. (2012). Maddeyi tanıyalım ünitesinin eleştirel düşünme yöntemleriyle öğretiminin öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya Üniversitesi, Konya.

- Tonus, F. (2012). Argümantasyona dayalı öğretimin ilköğretim öğrencilerinin eleştirel düşünme ve karar verme becerileri üzerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Torun, N. (2011). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Turan, H. (2010). Sınıf öğretmenlerinin yapılandırmacı özellikler ile yaratıcı düşünme, problem çözme beceriler ve eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki açıklayıcı ilişkiler örüntüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Turan, S. (2009). Eleştirel düşünme becerilerini temel alan biyoloji dersinin ortaöğretim öğrencilerinin ekolojik etik yaklaşımlarına etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Uluçınar, U. (2012). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin demokratik değerlerini yordama düzeyi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Yağcı, R. (2008). Sosyal bilgiler öğretiminde eleştirel düşünme: ilköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler öğretiminde, öğretmenlerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek için uyguladıkları etkinliklerin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Yağmur, E. (2010). 7. sınıf fen ve teknoloji dersinin yaratıcı drama destekli işlenmesinin eleştirel düşünme becerisi ve başarı üzerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Yeşilpınar, M. (2011). Sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının eleştirel düşünmenin öğretimine yönelik yeterliklerine ilişkin görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Yıldırım, B. (2010). Beceri temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğrenci hemşirelerde eleştirel düşünme gelişimine etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Yıldız, N. (2011). İlköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin fen ve teknoloji dersinde eleştirel düşünme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Yılmaz, E. D. (2010). Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve kitap okuma alışkanlıklarına ilişkin tutumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yoldaş, C. (2009). Çevre bilimi dersinin sınıf öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme becerileri, erişimleri ve tutumlarına etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Yücel, Z. (2011). Webquest destekli matematik öğretiminin altıncı sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Zayıf, K. (2008). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.